

บทนำ

วัตถุประสงค์และประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ในอดีต นักการธนาคารในเมืองไทยส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญหรือประโยชน์ของการคำนวณต้นทุนธนาคาร (Bank Cost) น้อยกว่าควร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าช่องว่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารจ่ายให้กับผู้นำเงินมาฝากในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5.25 และอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารรับจากผู้มาขอกู้เงินธนาคารในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10.5 ยังต่างกันมาก คือต่างกันถึง 2 เท่า ผลต่างนี้เป็นส่วนของกำไรของธนาคารที่ยังไม่ได้หักต้นทุนการดำเนินงานซึ่งยังอยู่ในอัตราสูง ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจและจำนวนธนาคารคู่แข่งขึ้นมากจนทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้เขยิบเข้ามาใกล้กันทุกที นักการธนาคารทั้งหลายจึงได้เริ่มสนใจว่า จะทำอย่างไรจึงจะสามารถลดต้นทุนธนาคารให้ต่ำลง เพื่อให้ธนาคารมีกำไรในอัตราสูงเหมือนเดิม

การคำนวณต้นทุนธนาคาร นอกจากจะจัดทำขึ้นเพื่อพบจุดที่จะลดต้นทุนได้แล้วยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะตรวจสอบผลการดำเนินงานของธนาคารว่า ธุรกิจที่ธนาคารทำกันมานั้น ผลออกมาเป็นที่พอใจไหม การวิเคราะห์ต้นทุนจะทราบว่าบริการทางด้านสินเชื่อขาดทุน บริการด้านใดใดกำไร ธนาคารควรเพิ่มหรือลดค่าตอบแทนจากบริการประเภทใดใดบ้าง อย่างไรก็ตามบริการบางอย่างของธนาคารไม่สามารถเพิ่มราคาหรือค่าบริการได้ เพราะผิดพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ และกฎของสมาคมธนาคาร เมื่อไม่สามารถหักกำไรจากการเพิ่มราคาบริการได้ ก็จำเป็นที่จะต้องพยายามลดต้นทุนของการบริการประเภทนั้น การประเมินต้นทุนยังให้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ อีกมากมาย อาทิเช่น ถ้าธนาคารต้องการเพิ่มบริการประเภทใหม่ ผู้บริหารก็จะพิจารณาตัดสินใจจากต้นทุนที่ได้ประมาณการเอาไว้ว่าควรจะคิดค่าบริการเท่าใด ฯลฯ

ประโยชน์จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ประโยชน์ต่อธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาต้นทุนการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ที่ได้เกิดขึ้นจริง ธนาคารพาณิชย์จึงเป็นธุรกิจที่จะได้รับประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มากที่สุด อาทิเช่น การนำต้นทุนที่ประเมินได้ไปใช้ในการวางแผนของผู้บริหาร การวิจัยปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการวิจัยตลาด (Marketing Research) ได้ปรากฏอยู่เนื่อง ๆ ว่ามีปัญหาเป็นจำนวนมากที่ผู้บริหารจะตัดสินใจได้โดยอาศัยผลของการคำนวณต้นทุนการดำเนินงานของธนาคาร ฉะนั้นแต่ละธนาคารควรเลือกวิธีการประเมินต้นทุนที่เหมาะสมกับขนาดและความสามารถของตน ขั้นตอนที่ว่าไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายและสามารถใช้ประโยชน์จากต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ประโยชน์ที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับพอจะสรุปได้คือ

- (1) ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ พยายามแข่งขันกันในด้านให้บริการแก่ลูกค้าในประเภทต่าง ๆ กัน โดยเพิ่มปริมาณสาขาหรือตัวแทนขึ้นมามากมายและรวดเร็ว ผลของการแข่งขันกันนี้ทำให้อัตราผลตอบแทนของเงินทุนลดลง ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารใดเสนอดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่ลูกค้าดีกว่า ธนาคารนั้นก็สามารแข่งขันลูกค้าไปได้มากกว่า แต่ก็ทำให้อัตราผลตอบแทนค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ จนอาจจะขาดทุน เพราะฉะนั้น ถ้าธนาคารพาณิชย์ใดสามารถทราบต้นทุนการปฏิบัติงานของตนเอง ก็จะได้เปรียบธนาคารอื่นที่ไม่มีหลักเกณฑ์ทางด้านต้นทุนที่แน่นอน
- (2) เนื่องจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานเป็นค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของธนาคารเกือบทุกธนาคาร และเป็นค่าใช้จ่ายหลักในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ค่าใช้จ่ายประเภทนี้นับวันจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าธนาคารพาณิชย์ใดไม่มีการควบคุมค่าใช้จ่ายประเภทนี้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ธนาคารพาณิชย์นั้นก็อาจจะดำเนินการต่อไปได้ยาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กล่าวถึงเวลายามาตรฐานที่จะใช้ในการ

ควบคุมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานไว้ ซึ่งจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพนักงานได้

- (3) ประโยชน์ในการลงทุน วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จะช่วยธนาคารพาณิชย์ในการตัดสินใจในการลงทุน 2 ประเภทคือ ทางด้านแหล่งเงินทุนและทางด้านการลงทุน คือในการหาเงินฝากจะส่งเสริมการหาเงินฝากประเภทใดมากที่สุด หรือในด้านการลงทุนจะลงทุนทางด้านใดจึงจะให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่ากัน ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้พูดถึงวิธีการคำนวณหาอัตราผลตอบแทนของเงินทุนแต่ละชนิดที่ธนาคารทำว่าประเภทใดจะให้ผลตอบแทนเท่าใดและการลงทุนทางด้านใดจะดีกว่ากัน ซึ่งจะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการลงทุนของเจ้าหน้าที่ชั้นบริหารของธนาคารได้เป็นอย่างดี
- (4) ประโยชน์ในการวางแผนและควบคุมว่า ในอนาคต จะเพิ่มกำไรเท่าใด ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องการเพิ่มรายได้ การลดค่าใช้จ่ายและวิธีการควบคุมที่เหมาะสมที่สุด ดังกล่าวแล้วว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้อธิบายถึงวิธีการคำนวณหาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนของงานหรือบริการแต่ละประเภท จึงยอมใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและควบคุมค่าใช้จ่ายและกำไรในอนาคตได้เป็นอย่างดี

2. ประโยชน์ต่อธุรกิจอื่น ๆ อาทิเช่น ธนาคารออมสิน บริษัทเงินทุนที่ประกอบธุรกิจคล้ายกับธนาคาร ก็สามารถนำวิธีการของการคำนวณต้นทุนธนาคารไปปรับใช้ได้อย่างสะดวก เพราะวิธีการดำเนินงานตลอดจนโครงสร้างขององค์กรของธนาคารออมสินและบริษัทเงินทุนก็คล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ ส่วนธุรกิจประเภทอื่น ถึงแม้ว่าโครงสร้างขององค์กรจะแตกต่างไปจากธนาคารพาณิชย์ก็ตาม แต่ก็สามารถนำหลักการและวิธีการปฏิบัติไปปรับใช้ได้เช่นกัน

3. ประโยชน์ต่อวงการศึกษ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะให้ความรู้ทางด้านต้นทุนที่

เกิดขึ้น ซึ่งเกือบทุกประเภทของธุรกิจที่มีระบบบัญชีต้นทุน จะลงบัญชีเกี่ยวกับต้นทุนจริงอยู่แล้ว และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการควบคุมและเปรียบเทียบต้นทุนมาตรฐาน ซึ่งจะให้ประโยชน์ในการวางแผนและควบคุมได้ค้ำมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดท้าวและคำนวณต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง พร้อมทั้งวิธีประเมินหาความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ไว้อย่างคร่าว ๆ จึงคาดว่าเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษามากก้น้อย

4. ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ เนื่องจากในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ยังคงนิยมใช้ระบบต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงในการควบคุมและวางแผนการบริหารงานของธนาคาร ซึ่งจะใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้เพราะการใช้ทรัพยากร (Resources) ทุกชนิดไม่ว่าเป็นเงินทุนหรือแรงงานก็ตาม ควรจะต้องมีการวัดและเปรียบเทียบก้นมาตรฐาน ซึ่งก็คือต้นทุนมาตรฐาน จึงจะช่วยลดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจลงได้ ในตอนท้ายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กล่าวถึงระบบต้นทุนในอนาคต ซึ่งจะนำไปใช้เป็นเครื่องมือพิจารณาในการเปลี่ยนระบบต้นทุนใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ขอบเขตและจุดมุ่งหมาย

เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตและจุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กระตักรัดและอยู่ในวงจำกัด อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาคนคว่าให้ละเอียดและตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ จึงได้กำหนดขอบเขตและจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. สำระสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 เรื่อง คือ

1.1 ต้นทุนในการปฏิบัติงานของธนาคาร (Bank Operation Cost) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการกระจายค่าใช้จ่ายของธนาคารทั้งหมดออกเป็นค่าใช้จ่ายของงานแต่ละประเภท การเก็บตัวเลขจำนวนรายการและในที่สุดการคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วย โดยมุ่งเฉพาะต้นทุนในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง (Actual Cost)

1.2 ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) จะกล่าวถึง

ความสามารถในการทำกำไร ของทั้งแหล่งเงินทุนและการลงทุนอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น

2. จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อศึกษาลำดับขั้นตอนในการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยงาน เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้ในการควบคุมค่าใช้จ่าย, บริหารงานของธนาคารและพิจารณาตัดสินใจในการเพิ่มบริการประเภทใหม่ ผลที่ออกมาอาจจะไม่เหมือนกันทุกธนาคาร ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่แต่ละธนาคารมีไม่เหมือนกัน

3. การคำนวณต้นทุนนี้จำกัดเฉพาะธนาคารพาณิชย์ในประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากกฎและระเบียบของแต่ละประเทศแตกต่างกัน

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้อาศัยแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำราในห้องสมุดต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย, ห้องสมุดของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ก็ศึกษาค้นคว้าจากตำราทั่วไป วารสารจากธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และของธนาคารแห่งประเทศไทย

2. การสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลบางตอนมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้การสัมภาษณ์เฉพาะจุด จากผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย